

ПАГАНСКАЕ КОЛА

ІРЫНА ДАРАФЕЙЧУК

Дарафейчук Ірына

Паганскае кола

Песьня

ЗАЙЗДРАСЬЦЬ

Каб такія ўсьлед глядзелі вочы —
Можа й не сышла б я ў сполах ночы.

Каб такія цалавалі вусны —
Стала б я цнатлівай і распуснай.

Каб такія рукі абнялі —
Можа б сны цяплейшымі былі...

* * *

Зноў за вакном імжыць.
Ціха, як перад сконам...
Нам выпадае жыць
Не па сваіх законах.
Мроіць і варажыць,
Сетку падману плесьці —
Нам выдадае жыць
У неспагадным сьвеце.
На трапяткой мяжы
Шчасьця-спакою-болю
Нам выпадае жыць
Прывідна, як ніколі.
Несьці свае крыжы,
Вогнішчам спальваць сэрца.
Нам выпадае жыць —
Ля нелюбімых грэцца...
Розум засьцеражы
Ад недасяжных даляў...
Нам выпадае жыць —
Дзякуй, што выпадае.
На выставе Я. Драздовіча

Нам так не хапае даверлівай радасьці
І шчырасьці чыстай, як ранішні сьнег...
На сьвеце павінна быць нешта сапраўднае –
Хоць возера на ільняным палатне.
І там на вадзе пад празрыстаю поўняю
Урэшце даўмеесся: ты – толькі госьць.
На сьвеце павінна быць нешта нязломнае –
Спакой, адзінота, сьвятло – Прыгажосьць.

* * *

Мы вечныя дзеці сівых старажытных муроў...
На вуліцах тлумных лаўлю дарагія абліччы.
За кожнага кожны па кроплі гарачую кроў
Аддасьць назаўсёды і стратай вялікай ня лічыць.
Мы вечныя дзеці дарог, скрыжаваньняў, дуброў.
Мы верныя волі. Ад сну нават мёртвых абудзіць
За кожнага кожны. І ўспыхне гарачая кроў
І сэрцы запаліць. І стратай дарэмнай ня будзе.

КАЛЫХАНКА

Не глядзі на белы сьвет з-пад рукі –
Сонца мала...
Вусны дакраналіся да шчакі –
Цалавала,
Словы дакраналіся да душы –
Не адгоніш...
Варажы на шчасьце мне, варажы
Па далоні.
Кожны з нас шчасьлівы па-рознаму
Ці спакойны...
Сьпі, мой бог, дарослы мой, грозны мой,

Мой бяззбройны...

* * *

Проста ў птушкі незямной песня незямная...
Як спакойна ты ляціш у далёкі шлях.
Проста я цябе люблю, вось і не трымаю,
Птушка дзіўная мая, сьнег у валасах...

Можа, на тваім шляху шэры дождж цярусіць
І халодныя вятры выстудзяць душу...
Проста я цябе люблю, за цябе баюся,
Ўсіх вядомых мне багоў за цябе прашу.

Не сустрэнь жа на шляху ні ліхога зьвера,
Ні ў ліхога чалавека вострага ляза.
Проста я цябе люблю і бязьмежна веру,
І чакаю так, што ты вернешся назад...

* * *

Мяне за маё каханьне
Ня людзі – дык Бог асудзіць,
Бо там, дзе цябе ня стане,
Ужо і мяне ня будзе.

Але – на мяжы растаньня –
Прарочце сваё прадвесьне,
Бо там, дзе мяне ня стане,
Мая застанеца песня.

Наўмысна ці выпадкова –
Апошняю сэрцу ўцехаі –
Як скончацца ў песні словы,
Прачнеца над лесам рэха.

А сьціхне яно, гукнуўшы –
Адкажуць яму, ня змоўчаць,
Дубы ў Белавежскай Пушчы,
Ушацкіх крыніц званочкі.

І там, дзе цябе ня стане,
Мой голас яшчэ чаруе...
Тады мне маё каханьне
Ня людзі – дык Бог даруе...

* * *

За лесам сонца дагарае
Ў барвовым вогнішчы... Згарэла...
Пах трыццаць сёмага над краем –
Пах стрэлаў.

Ноч апускаецца павольна –
Прыдумак у начы багата.
Цень трыццаць сёмага над воляй –
Цень кратаў.

А ў кожным з нас – аднагалоса! –
Яшчэ дзядоўскі! – страх скуголіць.
Крык трыццаць сёмага над лёсам –
Крык болю.

А заўтра... Заўтра сонца ўстане,
Начныя крыкі, пахі, цені
Сваім даверлівым дыханьнем
Адменіць...

А заўтра... Кожны з нас прачнуўся,
І ўжо няма нікому справы:

Сон з трыццаць сёмага вярнуўся
Ці ява...

* * *

На полі купальскім
Над чыстай вадой
Раскладваю вогнішча –
Я не чарую.
Распальваю вогнішча
Горкай бядой.
Спалю на ім слабасьць
І сілу
Старую.

Замоўкнуць на небе
Сузор'і.
І дзень
Адвернецца,
Каб не сурочыць чаканьня.
Прыпыніцца ноч.
Па празрыстай вадзе
Далёка чуваць
Нават думак дыханьне.

На полі купальскім
Агонь палыхне,
І Сонца
Спакойна узыдзе
І строга.
І,
Не запытаўшыся,
Спаліць мяне
Купальскай ахвярай
Галоўнаму богу

* * *

Мой сьвет ламаецца ад дотыку.
Так сьнег з галінак асыпаецца,
Ці зь яблыні пялёсткі белыя.

Мой сьвет ламаецца ад дотыку.
Так, у вадзе адлюстраваная,
Крыла крананьнем б'ецца ластаўка.

Мой сьвет ламаецца ад дотыку.
Так сон аб яву разьбіваецца,
Калі раптоўна прачынаецца.

І кожны дзень, хвіліну кожную
Мой сьвет ламаецца ад дотыку...
І я будую новы сьвет...

Гуканьне вясны

* * *

Ўсё, што мы не ўратавалі, прайшло.
Толькі скардзімся ды марым аб цудзе...
А як першай ночы ў нас не было,
То, напэўна, і апошняй ня будзе.

* * *

Ты заўсёды будзеш
Любіць мяне,
Бо я разумею цябе лепш,
Чым хто іншы.

Ты заўсёды будзеш
Не любіць мяне,
Бо я ведаю пра цябе больш,
Чым ты хацеў бы.

Мне заўсёды надзейна і лёгка
Побач з табой,
Таму я заўсёды буду
Любіць цябе.

Я ніколі не скажу табе
Пра гэта,
Таму я заўсёды буду
Не любіць цябе.

Мы заўсёды будзем разам,
Таму што
Душа знаходзіць душу
Без дазволу.

Мы ніколі ня будзем разам.

* * *

Дзіця малое – ўсхліпну
Над радасьцю і згубай.
На ўсё - адна малітва:
Любі мяне, мой любы.

Драбнеюць, гаснуць словы,
Лёс выскаляе зубы –
На ўсё адна замова:
Любі мяне, мой любы.

Пад позіркам зьнямею:
Ты ж не ратуеш – губіш...
Я праклясьці сумею:
Любі мяне, мой любы!..

* * *

Ты ўрэшце рэшт раскажаш мне аб тым,
Каму належаў той няўлоўны профіль,
Што ты намаляваў на мокрым шкле,
Не пажадаўшы мне раскрыць прычыну
Яе зьяўленьня між табой і мной...

Я ўрэшце рэшт перажыву сваё
Няўдалае каханьне да партрэта
Ці да няяснай цені на сьцяне
Маёй непатрывожанай кватэры,
Ў якую толькі ты пасьмеў зайсьці...

Мы ўрэшце рэшт сумеем уцячы
Ад тых, што побач. І зажыць прыгожа,
Нягледзячы на рознасьць адчуваньняў
І прадчуваньняў... роўную нулю...
Ды гэта будзе ўжо другая казка...

* * *

Алесю Пушкіну

Дарога прывядзе да Бога,
Калі аднойчы Богам дадзена.
Твае надзея і трывога –
Як лёсу сонечнае прадзіва,
Як цішыня, як дапамога,
Як Слова, што калісьці спраўдзіла.
Пакіне, можа быць, аднога,
Але пакуль яшчэ ня здрадзіла
Дарога.
З чаго б яна табе ні складзена –
Заўсёды прывядзе да Бога,
Каді аднойчы Богам дадзена
Дарога.

* * *

Адкажы на пытаньне манэткай – арол або рэшка.
Лёс ня песьціць нязручных: ізноў запытае пра нешта
Едкі голас чужы, ад якога душа халадзее.
Сьвет яшчэ не крануты тваёй недасяжнай усьмешкай,
Я зайздросчу яму: ён наперадзе мае надзею...

Жыць складана і лёгка: выпростаеся або кленчыш.
Голас лёсу скараецца перад упэўненым словам,
У цябе ёсьць Магчымасьць таксама. І невыпадкова
Не хапае цяпла. Адчуваеш – запальвай агеньчык.
Ох, якія шалёныя вочы ў шляхоў чалавечых!
Вось і думай: баяцца дарогі, ці крочыць. А зрэшты,
Адкажы на пытаньне манэткай. Арлом або рэшкай.

* * *

Гайдалася дзяўчынка на арэлях,
І вочы зьзяньнем сонечным гарэлі.
Сьмяялася, сама сабе сьпявала,
Дажджынкам першым шчокі цалавала.
Да неба дакрануцца захацела –
Ўзьляцела, адарваўшыся ад цела...
Гайдаліся арэлі каля сьцежкі.
Ляцела зь пераможнаю ўсьмешкай
Над бэзам, над дваром, над цішынёй,
Над возерам, над лесам, над вясной...
А цела не заўважыла сьпяраша,
Што адляцела вольная душа.
Нязвыклае да адзіноты, цела
І не адчула, што асірацела.
І з твару не сышла яшчэ ўсьмешка...
Гайдаюцца арэлі каля сьцежкі.
І кропляю апошняй перасьпелай
Сьцякае дождж на белы бэз.
На белы...

РАЗУМЕНЬНЕ

I.

Я разумею, што гэтак нельга,
Толькі ня ведаю, што рабіць:
Вольная птушка – у вольным небе! –
Крылы складае. Ня хоча быць
Вольнаю птушкай у небе вольным
І, абляцеўшы апошні круг –
Радасьцю, сумам, пяшчотаю, болем –
Падае ў рукі гаспадару...
Ластаўкай, чайкай, ручною сініцай,
Быццам дзяўчынка, што з моста ў ваду...
Любы мой, я не хачу табе сьніцца,

Я да цябе і жывая прыйду...

Я разумею, што гэтак нельга,
Што вар'яцею. І мне шкада
Вольнае птушкі, што каменем – з неба,
Сумных вачэй, што схавала вада,
Сноў, ні табою ні мною ня поўных,
Сэрца самотнага без берагоў,
Дня бязь сьвітанку, і ночы бяз поўні,
І цішыні без дыхання твайго.

II.

Я разумею, што гэтак нельга –
Трэба спыніцца. І памаўчаць.
Так і дарозе халодна бяз сьнегу.
Так – і руцэ без твайго пляча...
Цяжка адрозьніць: наяве ці ў сьне я?
Дзень праляцеў? Ці хвіліна? Ці год?
Я разумею... І – не разумнею
Ад разуменьня і болю свайго.

III.

Любы мой, толькі баяцца ня трэба.
Птушцы палёту заўжды нестася:
Зь цёплых далоняў – у вольнае неба
І з вышыні – у далоні твае.
Гэтак вясна асыпаецца сьнегам,
Гэтак зьнікае між намі сьцяна...

Я разумею, што гэтак нельга,
Я не хачу, каб было інакш...

ТЭЛЕФОННЫ РАМАН

Тэлефонны раман – несапраўдны раман...

А.Жыгуноў

Тэлефонны раман – непапраўны раман...

Т.Хмарка

1.

Гудкі ў тэлефоннай трубцы
Аплакваюць мой адчай:
Зорка самотная – любы –
Не прыхіне да пляча,
Вуснаў маіх ня зловіць,
Не пацалуе ў лоб,
Проста ня скажа слова,
Што ўратаваць магло б.

Трубку ізноў здымаю –
Дробна рука дрыжыць...
Сэрца, ты ж не стрываеш,
Ты хоць сабе ня йлжы.
...Я зачыняю дзверы –
Ноч у вакно цячэ...
Чым табе сонца мераць
Без дарагіх вачэй?..

Гудкі ў тэлефоннай трубцы
Адлічваюць мой спакой,
Рука машынальна круціць
Лічбаў п'янкі напой,
І голас пранізліва-нудны
З трубка павольна пяе:
ВАМІ НАБРАНЫ НУМАР
НЕ ІСНУЕ.

2.

Не існуе твая палкасьць адчайная,
Не існуе твой спакой раўнадушны,
Не існуюць галасы і маўчаньні,
Не існуюць нашы горкія вусны,

Мары нязьдзейсьненыя заповітныя,
Цэркваў самотных тужлівыя вочы,
Сны цягнікоў, што імчацца над безданню,
Стомленых колаў прыцішаны пошчак...

Цёмныя ночы і ранкі халодныя,
Дні з разьвітальна-шчымлівым адчаем...
Мы – адзінокія, злыя, свабодныя –
НЕ існуем, НЕ жывем, НЕ кахаем...

3.

У адну і тую ж ваду
Двойчы не увайсьці...
Не ўвайду.
Ноч сплывае ў Мора Начэй,
Дзень імклівай рэчкай цячэ.
Позіркам цябе правяду
У адну і тую ж ваду,
У адно і тое ж жыццё,
У адно – маё – пачуцьцё.
Зноў хачу твой голас пачуць,
Трубку падыму – і маўчу...
У адну і тую ж бяду –
Умудруся – двойчы ўвайду...

4.

Як ты жывеш? – спытаеся з журбою.
Не адкажу, стамлёна прамаўчу я,
Бо не живу, а гавару з табою...

Шкада, што ты ня чуеш.

Каб не было нам так на сьвеце горка,
Лаўлю за хвост няўлоўную удачу
І застаецца на далоні пёрка...
Шкада, што ты ня бачыш.

А лёс мой звонкі – не каса аб камень,
А можа толькі сонечныя трубы,
Што будзяць сэрца за трыма замкамі...
Шкада, што ты ня любіш...

5.

Гудкі нібы пялёсткі абрываю:
Ня любіць... Любіць...
Апошні раз твой нумар набіраю...
Падымеш трубку?..

Купальє

* * *

Ты Богам быў.
Як Бог –
Усё ты мог...
Пад позіркам тваім
Мая дзяржава гіне...
Ты Богам быў.
Як Бог –
Усё ты мог,
Але
Не захацеў
Зрабіць мяне
Багіняй...

СОН

Гэта ноч папросіць сад цывісьці
І жалобу зь белых косаў выплесьці...
Прывітання!..
Можна мне зайсьці?..
Я за ўсьмешкай не хаваю хітрасьці.

Ты ня верыш у сапраўднасьць сноў?
Гэта ноч. Ёй нечага саромецца,
Бо віно – і ў Афрыцы віно,
Як і я – паўсюль – твая любоўніца.

Прагані, ці сам з дарогі збоч –
Мне ўсё роўна, што табе прымроіцца.
Гэта ноч, мой любы, проста ноч,
Ёй ня трэба лгаць, каб супакоіцца.

Шчасьце мы паставілі на кон –

Я і ноч, дурніцы непапраўныя...
Гэта сон, мой любы, проста сон,
Дзе ня я, а ноч цябе падманвае...

* * *

Пагавары са мной, пагавары
Пра лес, дзе мы ніколі не былі,
Пра лес, дзе невядомыя зьвяры
Слядамі ўсе сыцяжынкі замялі...

Ах, я сама даведацца магла б,
Як хораша у лесе тым живуць
Зьвяры, ў якіх няма драпежных лап,
Зьвяры, што сьпіны жоўтыя ня гнуць.

Гарыць вясёлым золатам іх поўсьць
І цішыня аж сьвеціцца між дрэў...
А я – у гэтым лесе – толькі госьць,
І мой агонь няўбачаным згарэў..

Адкрасаваўшы, згасьне пачуцьцё
І толькі сэрца бачыць, як гарыць
Вясёлым звонкім золатам лісьцё –
Ліняюць невядомыя зьвяры...

* * *

Ёсьць толькі Лёс.
Ёсьць толькі Бог.
І мне –
Хоць добрай,
Хоць паганай –
Наканавана.
Быць сабой,

Любіць цябе –
Наканавана.

Я
Легкадумнаю была,
Шалёнай,
Злой,
Неўтаймаванай...
Любіла,
Верыла,
Жыла –
А ўсё было
Наканавана?

Нясьцерпнай адзіноты жах,
Смуга халоднага спатканьня,
І дзён цяжар,
І сноў цяжар –
Няўжо
Былі наканаваньнем?

Складу
Мазаіку
Са слоў.
Мая
Адзіная загана:
Ня веру я,
Што Лёс –
Сіло.
І б'юся аб “наканавана”.

* * *

А я не шкадую. І ты не шкадуй,
Што лета павольна сплывае на восень,

Што з вуснаў пякучую сьцерці бяду
Табе не ўдаецца, як мне не ўдалося.

А я не шкадую. І ты не шкадуй,
Што ўсё неспраўднае хутка мінае.
Мне хтосьці нашэпча на соль і ваду,
А я ўспамінаю.
Цябе ўспамінаю.

А я не шкадую. Хоць, можа б лягчэй
Было без тае нагаворанай солі.
І ты не шкадуй, бо амаль не пячэ
Мой боль учарашні пад заўтрашнім болям.

Куды б мая сьцежка мяне ні зьвяла –
Зіме не сурочыць вясну маладую.
Я можа зусім неразумнай была...
Ды ты не шкадуй,
Бо і я не шкадую.

* * *

Мне заўсёды, мне заўсёды будзе сьніцца:
Ты карміў мяне з далоні, як сініцу.
Як сініца я табе глядзела ў вочы,
Ты мне долю – як сініцы — напярочыў.
Ты карміў мяне з далоні цішынёю,
Цёплым голасам, усьмешкаю – маною...
Ты карміў мяне спакоем і падманам...
Жураўлём тваім ніколі я ня стану.

* * *

Нам столькі дадзена начэй,
Што падлічыць хапіла пальцаў

Адной рукі. Але ад пальцаў
Удачу адарві хутчэй,

Бо шые нам шляхі яшчэ
Па аксаміце зорным танцам.
Нам столькі дадзена начэй,
Што падлічыць хапіла пальцаў,

А гэты аксаміт цячэ,
І не дазволена застацца
Хоць на хвілінку – разьвітацца...
Ды сьлёз няма з маіх вачэй:
Нам столькі ДАДЗЕНА начэй.

* * *

Ты любіш мяне – як школьніцу,
Што вывучыла урок.
Трымаеш мяне нявольніцай
У коле сваіх дарог.

Ты любіш мяне – як возера
У летні сьпякотны дзень,
Як вогнішча ў ноч марозную,
Як дрэва, што дорыць цень,

Як сьнег, што цяплом агортае
Насеньне ў тваіх палях,
Як прыцемкам – поўню жоўтую,
Што твой асьвятляе шлях...

Вавёрка-душа прытоміцца
У коле тваіх дарог...
Ты любіш мяне – як школьніцу,

Што вывучыла урок.

* * *

І, нібы зноў апошнюю магчымасьць
На шчасьце выпускаючы з далоняў,
Ты богам быў: ляпіў мяне – жанчыну –
Зь цяпла, жадання, з болю і бяссонья.

І таяла тугая адзінота,
Сьцякала воскам з прывіднага цела...
І плакала ўва мне дзяўчынка ўпотаі –
Жанчынаю рабіцца не хацела.

Дыханьне крыжавалася з дыханьнем,
Па небу месяц бессаромна крочыў,
І несла ноч няное спачуваньне,
Рукою цёплай мне закрыўшы вочы...

Пужлівая, тужлівая, чужая
Дзяўчынка становілася жанчынай
І плакала. Ад болю ці ад жалю,
Што яваю рабілася магчымасьць.

ЭЎРЫДЫКА

1.

Што адчувала Эўрыдыка,
Калі, зьнясіленая болем,
Крутых прыступак не лічыла,
Спускаючыся ў царства ценяў?

Што адчувала Эўрыдыка,
Калі, аплакваючы шчасьце,

Арфей ішоў за ёю сьледам
Вяртаць няўлоўнае былое?

Што адчувала Эўрыдыка,
Калі сьпяваў перад багамі
І перад ценьямі памёршых
Арфей свайго каханьня песню?

Што адчувала Эўрыдыка,
Калі вярталася да сонца,
Да кветак, да зямлі, да птушак
І да таго, каго любіла?

Што адчувала Эўрыдыка,
Калі – ўжо на парозе шчасьця –
Амаль магчымую надзею
Разьбіў Арфей міжвольным рухам...

Што адчувала Эўрыдыка?..

2.

Што адчувала Эўрыдыка?
А тое, што і я адчую,
Калі тугую адзіноту
Мне разаб'е знаёмы голас
З халоднай тэлефоннай трубкай.
І я, накінуўшы на плечы –
Якую трапіцца – хусьцінку,
Каб захінуцца ад залевы,
Ад злога ветру, ці ад сцюжы
Ці, нават, ад чужога вока,
І за сабой не зачыніўшы
Ні вокнаў, ні дзьвярэй, ні сэрца,
Рвануся за табой адчайна
У белы сьвет – як у капейку –

У павуціньне сноў і вуліц...
Дзе на мяжы сьвятла і ценю
Ты пройдзеш паўз маю ўсьмешку...
Ты пройдзеш і –
н е а з і р н е с ь с я...
Што адчувала Эўрыдыка ?..

ТРЫЯЛЕТЫ ЛЕТА

* * *

Ты сам аддаў мяне
У іншыя далоні.
Сціскае памяць скроні:
Ты сам аддаў мяне.
Лаўлю вачэй бяздоньне:
Гуляў ты мной, ці не?
Ты сам аддаў мяне
У іншыя далоні.

* * *

А я табой хварэю вечна:
Як тодкі ўбачу – рэцыдыў.
Лёс замяце твае сьляды,
А я табой хварэю вечна.
Так недалёка да бяды:
Твой боль цяжкі, але вылечны,
А я табой хварэю вечна,
Як толькі ўбачу – рэцыдыў.

* * *

Пакідае лета сьлед
На сьцяжынках, на палянках.

Налвячоркам, ноччу, зранку
Пакідае лета след.
Што ні ноч, то калыханка,
Што ні дзень, то трыялет –
Пакідае лета след
На сьцяжынках, на палянках.

* * *

Якое гарачае сонца,
Якое халоднае лета...
Як хораша зьзяе над светам,
Якое гарачае – сонца.
Мой голас табой не сагрэты,
І я паўтараю бясконца:
Якое гарачае сонца,
Якое халоднае лета...

* * *

Ты ня дрэнны, ты проста – ня мой.
Вінаваціць былое ня трэба,
Разумее халоднае неба:
Ты ня дрэнны, ты проста – ня мой.
Заплаціўшы-заплакаўшы срэбрам,
Як даўмецца мне ўрэшце самой:
Ты ня дрэнны, ты проста – ня мой,
Вінаваціць былое ня трэба.

* * *

Прыдумваю цябе – спакойнага і сумнага –
За кніжкай, ля вакна, на возеры, у сьне...
Каб гэтак не было безабаронна мне,
Прыдумваю цябе – спакойнага і сумнага.

І ўсё маё жыццё у прыдумках міне...
У цішыні лясной, сярод натоўпу тлумнага
Прыдумваю цябе спакойнага і сумнага.
За кніжкай. Ля вакна. На возеры. У сьне.

* * *

Што, не пабольшала сяброў?
Ды не паменшала надзей...
Мне сведчыць кожны новы дзень,
Што не пабольшала сяброў.
Да новых сыцежак павядзе
Самотны лёс. І ўбачу зноў,
Што не пабольшала сяброў,
Ды не паменшала надзей...

* * *

Я выцягну ўсё, што можна
З гарачых сонечных промняў.
Разважліва і нястомна
Я выцягну ўсё, што можна.
Спакой, цішыню, бяссоньне,
Даверлівасьць, асьцярожнасьць –
Я выцягну ўсё, што можна
З гарачых сонечных промняў.

* * *

Ўсе адценьні ад чырвонага да белага
Сонца перамерае за дзень.
Зайчыкамі скачуць па вадзе
Ўсе адценьні ад чырвонага да белага.
Кропляю зь вясла майго ўпадзе
І да берага бяжыць сыцяжынка сьмелая...

Ўсе адценьні ад чырвонага да белага
Сонца перамерае за дзень.

* * *

Цябе няма, а ёсьць маліны...
Алесь Жыгуноў.

Цябе няма, а ёсьць маліны,
І лес, і возера, і лета...
Ня ведаю, ці добра гэта –
Цябе няма, а ёсьць маліны.
Я зноў няўрымсьлівы падлетак,
І зноў мне восень шчасьце вінна –
Цябе няма. А ёсьць маліны,
І лес, і возера, і лета...

* * *

Я цябе ніколі не паклічу,
Як бы час пасьпешліва ні цёк –
Я цябе чакаю ўсё жыццё...
Я цябе ніколі не паклічу.
Трапяткое гэта пачуццё
Не паменшу і не павялічу:
Я цябе ніколі не паклічу –
Я цябе чакаю ўсё жыццё...

* * *

А чаго хочаш ты,
Адкажы, калі ласка...
Я ізноў хачу казкі.
А чаго хочаш ты?

Вецер – гойдацца ў красках,
Торгаць промняў ніты...
А чаго хочаш ты,
Адкажы, калі ласка...

* * *

Ці гатовы ты да птушкі адгукнуцца
Як да роўнай і назваць сваё імя?
Вось яна пачне мелодыю сама –
Ці гатовы ты да птушкі адгукнуцца?
Ты, што ў лесе прытаміўся і сасьмяг,
Ты, што ў лес прыйшоў да Лесу дакрануцца,
Ні гатовы ты да птушкі адгукнуцца
Як да роўнай і назваць сваё імя?

Дзяды

* * *

Восень зноў перацярусіць лісьце –
Як гады бязьлітасна ідуць...
Мне нясьцерпна, што й цябе калісьці
Ля высокіх сосен пакладуць...

* * *

Мы матулям нашым дзеці
І у сталасьці – таксама.
І дарогі – ўсе на сьвеце –
Пачынаюцца ад мамы.

І спагада, і пяшчота,
І адчай пякучы самы,
І спакусы, і турботы
Пачынаюцца ад мамы.

Мы бяда яе і радасьць,
І надзея і трывога...
І пячаткай цені лягуць
Ля знаёмага парога.

Нам чужое сонца сьвеціць,
Неба рознае над намі...
Ды дарогі – ўсе на сьвеце –
Нас вядуць назад, да мамы.

* * *

Хачу, каб ноч была маёй сяброўкай,
А дзень чамусьці нам перашкаджае.
Так на сьвітаныні сонца хмурыць броўкі –
Эгаістычна цемру памяншае...

Навучаная чорнай адзінотай,
Кароткае сваё каханьне ўпотаі
Ахвярнаму агню аддам бяз жалю...

А ты загавары мой боль
Нясьпешнаю гаворкай,
Таемнай горкаю журбой,
Адвертай крыўдай горкай.
Няхай пацэліць ноч у скронь
Іскрыстай зоркай першай,
Няхай... Сыцякае мне ў далонь
Агонь самотных вершаў.

* * *

Свой лёс перасіліць наўрад ці сумею. Але
Па сьцежках зарослых нясу яго, як каралева,
Бо мне яшчэ вераць і кветкі, і птушкі, і дрэвы,
І ў полі каменьне, і шэрыя крылы залёў.

Здарожаны вечар прысядзе ў жыцьця на мяжы,
Ды я не баюся вачэй яго – шэрых сутоньяў,
Бо ў пушчы сьсівелай мяне яшчэ
ведаюць-помняць
Пралескі, дубы і калючыя лапы ажын.

І ссыплюцца зоркі зь нябёсаў, і скончыцца дзень,
І лёс мой знямогшы загіне і зноў уваскрэсьне.
А мне дапамогуць і рэчкі, і зоркі, і песні,
Бо я ім свая, не знайшоўшы сваіх між людзей...

* * *

Я хацела убачыць
Твой горад тваімі вачамі...

Я блукала па вулках,
Што нават імёнаў ня маюць.
І сустрэў мяне горад
Балючым і мужным адчаем –
Цішыня ў ім халодная,
Горыч у ім незямная.

І на стромкіх праспектах
Пад прывіднымі ліхтарамі
Памірае надзея
Жыць велічна, годна, высока.
Гэта толькі над полем
Паўвечара сонца згарае,
А над горадам – гасьне,
Зрабіўшыся вогнішчам вокнаў.

Я хацела убачыць
Твой горад прыгожым і сьветлым,
Я хацела любіць...
А зрываюцца з вуснаў праклёны.
Бачу сотні вачэй
І ніводнай – ніводнай! – усьмешкі,
Бачу сотні вачэй –
То пажадных, то злых, то шалёных.

Да сьцяны прыхінуся,
І думка чамусьці агорне
Што ня ўбачымся больш
Мы на вуліцах гэтых ніколі.
Ён баіцца спакою,
Твой стомлены прывідны горад,
Ён баіцца мяне,
І цяпеньня майго, і любові...

Я чарую над ім:

Я зьнішчаю стандартныя гмахі,
Я змываю дажджом
Пыл і бруд, і калючыя словы,
Узнаўляю забытыя
Колеры, гукі і пахі –
Вось ён, горад з паштоўкі,
Як цацка са стужкай ружовай...

Я прымружу павекі,
І толькі тады зразумею,
Што ня гэта галоўнае,
Што мітусіцца ня варта.
Гэты горад – ён твой,
Ён заўсёды жыве, як умее.
Я люблю гэты горад.
Учора.
І сёння.
І заўтра.

* * *

Хлопчыкі гуляюць у вайну,
Звонка, шчыра, весела гуляюць,
І вядуць палонных пад сьцяну,
І палонным проста ў твар страляюць.
Пыл над сьціхлай вуліцай ляціць
І спакой такі дрыготка-тонкі,
Што пад руляй цацачнай вінтоўкі
Сонца прыгаломшана маўчыць.

Хлопчыкі гуляюць у вайну,
Хлопчыкам ня хочацца спыняцца.
Біць сваіх – ужо не ў навіну,
Ды й чужыя больш тады баяцца.
І няхай ня бачаць ноччу сноў

Мацяркi – i нашы, i чужыя...
Ад праклёну кроў ня стыне ў жылах:
Ваша справа – гадаваць сыноў.

Хлопчыкі гуляюць у вайну,
Хлопчыкам ніхто не растлумачыў
Бітву – як за ўпэўненасьць цану,
Плату за няўменьне жыць іначай.

Хлопчыкі баяцца цішыні:
Вынаходзяць бомбы і ракеты.
Сьвет, цяплом мужчынскім не сагрэты,
Не даруе велічнай хлусьні.

Не даруе згвалчанай вясны,
Руні, што ня здолее падняцца...
Хлопчыкам даўно не васьмнаццаць,
Хлопчыкі аглухлі ад вайны...

* * *

Навошта гораду Тэатр ?..
Натомленыя стогнуць колы...
Самотны, распачны, вясёлы –
Навошта гораду Тэатр?
Навошта гораду Душа?
Навошта гораду Сумленьне?
І нас пужаюць сёньня цені,
Непазнавальныя сьпярга.
Ды гэта ж нашых думак рой...
Мы так хавалі іх няўмела,
А там – на сцэне! – зразумела,
Хто з нас нягоднік, хто герой.
Навошта гораду Сьвятло,
Што не хавае нашу праўду?

Навошта боль, каханьне, здрада,
І ўсё, што з гэтым ажыло?
Навошта нам сьвятло вачэй,
Святло усьмешак, сэрцаў, словаў?
Мы вас пусьцілі... выпадкова!
Ідзіце з горада хутчэй!
Ваш лёс – вада, а не віно,
Ваш конь – спажыва нашым птушкам,
І ваша дзея – папялушка
На сьвяце страўнікаў і ног...

Расыплецца пачуцьцяў жар
На безьліч дробненькіх жарынак...
Ганіце гэтых пілігрымаў!
Навошта гораду Тэатр?..

* * *

Калі-небудзь
заб'юць
мяне –
Адзінотаю, здрадай, болем –
калі-небудзь...
Або – ніколі
Цень самоты не прамільгне...

Калі-небудзь...
Які цяжар –
Вечна жыць і ня бачыць Неба.
Нада мной вісіць "калі-небудзь",
Як ад будучыні мяжа.

Калі-небудзь мяне заб'юць,
І з-пад ног абарвецца глеба.
Сёньня.

Заўтра.
І – калі-небудзь.
З кожнай чаркі патроху п'ю.

Цень самоты не абміне.
Кожны дзень я лячу ў бяздоньне...
Калі-небудзь заб'юць мяне.
Калі-небудзь...
Яшчэ ня сёння.

* * *

Ня вогнішча дагарае,
Ня зорка губляе сьлед –
Багі мае паміраюць,
Ламаецца мой Сусьвет.

Ляжыць – немагчыма старая –
Рука на маім плячы...
Багі мае паміраюць
І нечым дапамагчы.

Ня з памяці сны сыціраюць,
Ня словамі голяць раны –
Багі мае паміраюць
Няўмольна, наканавана.

Як сонца за небакраем,
Як ноччу раса ў траву –
Багі мае паміраюць,
А я чамусьці живу,

І толькі – ля самых ускраін
Сумненьня –
Трывожна зьвініць

Усхліп,
Што багі паміраюць
І некім
Іх
Замяніць...

РАГНЕДА

Гісторыю спраў вялікіх твораць людзі...
Л.Геніюш.

Гісторыю твораць людзі –
сплятаюць яе з учынкаў.
...Ёсць штосьці, што болей важна,
ды я не магу ўспомніць,
Якога колеру вочы
былі у гордай дзяўчынкі,
Лёс якой Уладзімір
трымаў на сваёй далоні.

Я ўспомню толькі, што неба
рассыпалася на зоркі,
Што гронкі халодных зорак
на пыл растапталі коні,
Што пыл з-пад капытаў слаўся
туманам палынна-горкім,
Што горыч сьляпіла вочы
І што не было пагоні...

І што, не было пагоні?
Зусім не было пагоні?
І хлопчык з вачамі зьвера
багоў не пракляў адчайна?
Ды толькі...

Ніхто не азваўся.
На вуліцах вузкіх і сонных
Спакойна было і мёртва.
І нават багі прамаўчалі.

Плыла цішыня гнятліва
Над Ладай, Дажбогам, Родам,
Сьляпучай маланкі джала
Пярун не ўздымаў нязгодна...
Багі прадчувалі можа,
што гэты – з далоньню цьвёрдай –
Іх ськіне з высокай стромы
Ў Дняпра трапяткія воды...

* * *

Прасілі не відовішчаў, ня хлеба,
Прасілі праўды, хоць былі галоднымі...
На колькі сноў назад вярнуцца трэба,
Каб зноў прагнуцца вольнымі ды годнымі?

Апранутыя ў аксаміт і зрэб'е,
Свой лёс па сьвеце расьскідалі сьцежкамі.
На колькі слёз назад вярнуцца трэба,
Каб сустрэкалі нас ізноў усьмешкамі?

Прасілі праўды, бралі ў рукі стрэльбы,
Зямля крывёю нашай шчодро зьлітая
На колькі зла назад вярнуцца трэба,
Каб у чужынцаў не выпрошваць літасьці?

О Бацькаўшчына!.. Ўжо ня ўспомніць неба,
Што мы былі Багамі і аратымі...
На колькі год назад вярнуцца трэба,
Каб быць перад табой невінаватымі?

Успамін

* * *

Я лёгка магу ўсё спачатку пачаць,
І выцягнуць з сэрца джала.
Вось толькі...
Каму тыя вершы аддаць,
Што я для цябе пісала...

* * *

А я стаць Лёсам тваім хацела.
А ты... Ты поіш мяне атрутай:
Бярэш нічога не вартае цела,
Душу пакінуўшы нескранутай.

Я п'ю атруту тваю.
Сьмялею.
Я зноў паддамся твайму падману.
Я стану жорсткай, халоднай стану,
Але – ня плачу. І – не хмялею.
Ты думай лепш, што я звар'яцела,
Бо мне ад болю нідзе не падзецца:
Ты ўсё адно не бярэш майго сэрца...
Тады нашто табе маё цела?

* * *

Ратуй мяне ад здрады і адчаю,
Ратуй ад цішыні і адзіноты...
У голасе маім чужыя ноты,
Я з гэтых нот вянок табе сплятаю.

Ратуй мяне ад прывіднасьці слова,
Ад памяці – нячулай ды халоднай.
Прыкінуўшыся гордай і свабоднай

Я да цябе прыйшла невыпадкава.

Напята, як нітка ў звонкіх кроснах,
Маўклівая да амярцьвеньня твару,
А ў сэрцы – незгасальныя пажары
І боль – тужлівы, змрочны, невыносны.

І з болю я вянок табе сплятаю,
Бо ў голасе маім чужыя ноты...
Ратуй мяне, ратуй ад адзіноты,
Ад цішыні, ад здрады і адчаю...

* * *

Ты запрасіш мяне на вальс.
Будзе музыка біцца ў вокны...
Скажаш: "Я запрашаю Вас,
Бо вясна яшчэ так далёка..."

Бо над гэтым шалёным сьветам,
Колькі злосным вятрам ні дзьмуць –
Застанецца Паэт Паэтам,
Як Каханьня не адбярুць.

Снег ідзе не ў апошні раз
І бяссоньне грукоча ў дзьверы...
Ты запрасіш мяне на вальс
Ў сьне халодным уласнай кватэры.

Ноч ратуецца ад бяссоньня –
Мы ёй можам дапамагчы,
Бо руцэ маёй так спакойна
На надзейным тваім плячы.

* * *

Вазьмі мяне з сабой у цішыню,
У сіні вечар,
Дзе я табе ніколі не зманю,
Дзе дрэвы лечаць,

Дзе камяні, сагрэтыя за дзень,
Цяплом сустрэнуць,
Дзе ні машын не будзе, ні людзей,
Ні сьлёз, ні стрэлаў.

Дзе сьпее некранутая раса
На павуцінны,
Дзе жоўты лес, блакітна-белы сад
І вечар сіні.

Мы будзем жыць у казачным дамку
Ля соннай плыні,
І што наканавана на вяку –
З усьмешкай прымем.

А потым... Потым нас засыпле сьнег,
І ноч застыне...
І ты мяне аднойчы ў дзіўным сьне
Адну пакінеш...

Зьмяняе лета звонкую вясну,
Згарае восень...
Вазьмі мяне з сабой у цішыню.
Ці возьмеш?

* * *

Што шаптала я ў распачным сьне:
"Ноч..." ці "мама..." ?

Ты таксама баісься мяне...
Ты – таксама.

Я ж тваёй адзічэлай вясне –
Варагіня.
Ты таксама баісься мяне,
Як другія.

Цені зданяў на змрочнай сыцяне,
Свойскіх, хатніх...
Ты таксама баісься мяне,
Як аstatніх.

Сонца мала мне ў нашым вакне, –
Насьцеж дзверы,
Ты ўсё роўна баісься мяне.
І – ня верыш.

* * *

Сыйду
Са сыцежкі
Без усьмешкі.
І адпушчу сваю бяду
Манеткай – на арла ці рэшку –
Ў ваду.

Няма
Ні здрады,
Ні спагады,
Ні слова добрага няма.
І ты мяне ня бачыць – рады...
Дарма...

Адзнач

Растаньні
Ды спатканьні
На скрыжаваньнях у няўдач,
І па мінулых абяцаньнях
Ня плач.

Бо дні
Трывожна,
Пераможна
Гараць, як матылькі ў вагні.
Змані аб шчасці.
Колькі зможаш,
Змані.

Бо я
Ня веру
У паперу,
А веру ў мудрасьць салаўя.
Бо я – травінцы, птушцы, зьверу –
Свая.

Вярну
Усьмешку
Зноў на сьцежку,
І разаб'ю трывог сьцяну...
І ты рукою дакранешся...
Да сну.

* * *

Усьміхнецца раніца,
Сноў разбурыць мрою –
Так усё ламаецца
Між табой і мною.

Дзень жыве – трымаецца
Думкаю адною:
Так усё ламаецца
Між табой і мною.

Вечар пачынаецца
Дробнаю манюю.
Так усё ламаецца
Між табой і мною.

Кожны з нас падманецца,
Стане ноч сьцяною...
Так усё ламаецца
Між табой і мною...

Ф О Р М У Л

– *Кожнаму даецца столькі,
колькі ён можа вынесці.
Л. СОМ. (З размовы).
Таго, што не зрабілася
успамінам,
проста не існавала.
Ул. АРЛОЎ. "Genius Loci"*

1. ФОРМУЛА ЛЁСУ

З розумам, з гонарам, з сэрцам,
Цвёрдым, адчайным, прыгожым –
Кожнаму столькі даецца,
Колькі ён вынесці зможа.

Скардзіцца, плакаць – бяз сэнсу:
Як бы ні быў асьцярожны,
Кожнаму столькі даецца,

Колькі ён вынесьці зможа.

Болем душа адзавецца,
Ці не ўспаміны трывожаць?
Кожнаму столькі даецца,
Колькі ён вынесьці зможа.

Гэта ня ўдача сьмяецца.
Формулу не пераможаш:
Кожнаму столькі даецца,
Колькі ён вынесьці зможа.

2. ФОРМУЛА ЖЫЦЬЦЯ

Я ўсё аддавала,
Жыла – як сьпявала.
Ўвесь сьвет сагравала,
Здавалася: мала.

Жыцьцю давярала,
Жыла – сьвяткавала.
Жыла – даравала,
Мой любы, ня мала?

Сяброў забывала,
Сябе забівала,
Жыла як згарала.
Ня мала?
Ня мала?..

3. ФОРМУЛА СЛАБАСЬЦІ

Ня хопіць слабасьці
Каб застацца...
Няхай вар'яцтва.

Каб не заплакаць –

Ня хопіць сілы.
Ну што ж ты, мілы,

Аддаў мне гонар
Пайсьці і зьнікнуць?
Пайду. Ня крыкну.

Як ні хацела б
Завыць па-воўчы –
Памру, а змоўчу.

Занадта гордыя
Мы для шчасьця,
І цьвёрдыя – для дзівацтва...
Ня хопіць слабасьці
Каб заплакаць.
Ня хопіць сілы – застацца...

4. ФОРМУЛА ЗДРАДЫ

Я здрадзіла адзінаму і дзіўнаму –
Каханьню, што сьляпіла нашы дні.
І кулямётам тахае гадзіннік
З напятай вечаровай цішыні.

Я здрадзіла трывогам і турботам,
Начэй пяшчотных поўням залатым,
Дням доўгім, што чакалі ночы ўпотаі,
Адзінаму і дзіўнаму... А ты?..

Я здрадзіла тваім прыгожым словам,
Тваім вачам, і зоркам у вачах,
Упэўненым і правільным высновам,
Тваім далоням на маіх плячах.

Я здрадзіла тваёй нязломнай мэце,

Тваім трывогам і тваім агням.
Сваёй адвазе за цябе памерці.
Тваёй адвазе – гэткі дар прыняць...

Гадзіньнік за жыцьцём не пасьпявае.
Спыню ягоны раўнадушны бег...
Я здраднічай сябе не адчуваю.
Я адчуваю згвалчанай сябе.

5. ФОРМУЛА СПАКОЮ

Я спакойная. –
Толькі – патрапіць бы – зьняць – паліто...
Я спакойная. –
(Думаць – аб цёплым і сонечным нечым...)
На дваіх з ашалеўшым ад блізкага кайфу катом
Валяр'янкі бутэлечку вып'ем за вечар.

Мы ня будзем сьпівацца.
Мы толькі суцішым агонь.
Я спакойная. –
Сэрца – ужо – не дрыжыць – пад рукою...
Кот засьне ля мяне. І дыханьнем сагрэе далонь...
Я спакойная.
Чыстым сьмяротным спакоем.

6. ФОРМУЛА СЬМЕРЦІ

Ты мяне не пускай ніколі
А ні ў шчасьце сваё, ні ў гора.
Закранаў цішыню рукою –
Адгукалася звонам зорным.
Ноч ізноў распускала крылье –
Мы ня ведалі, ШТО рабілі.

Я нікога не дапускаю
А ні ў сны свае, а ні ў яву.

Цішыня на зямлі.
Такая,
Нібы сёння – ў труну ды ў яму.
Заміраюць пытаньні ў горле –
Мы ня ведаем,
што ПАМЁРЛІ.

Цішыня не над намі вые.
Мы чужыя.
Мы – нежывыя.

7. ФОРМУЛА АДЗІНОТЫ

Апошні мой –
Першы! –
Пішы свае вершы.
Дары свае ўсьмешкі.

Далёкі мой, дальні,
Мы – горкія здані
Бяз сноў, без жаданьняў.

Самотны мой, горды,
На шчасьце ці гора
Давай пагаворым...

Халодны мой, чысты,
Знаёмыя рысы...
Здаецца, я трызьню...

8. ФОРМУЛА ШКАДАВАНЬНЯ

Якія дарогі – у Поўнач – вялі,
І шчасьце нам – так выпадкова...
Якімі пяшчотнымі рукі былі.
Якімі сапраўднымі – словы.

Як смела мы ў ноч адчынялі вакно,
І ноч адпускалі на волю...
Як гэта нядаўна было. Як даўно.
Як Лёс раўнадушна сваволіў.

Якія дарогі – у Поўнач – вялі,
Якія сузор'і сьвяцілі...
Як лёгка мы шчасьце на зьдзек аддалі.
Як лёгка мы Словы забылі.

9. ФОРМУЛА ПАМЯЦІ

А я заўсёды буду помніць,
Што ўжо аплаквала цябе.
Што Поўнач – гэта толькі поўнач
З кляймом паўмесяца на лбе.

Ты быў упэўненым бязь меры,
Самотным да адчаю быў.
Але ніколі мне ня верыў.
Таму – ніколі не любіў.

А я заўсёды буду помніць,
Што нежывой ужо была.
Што ноч – з усьмешкаю спакойнай –
Мяне аднойчы пракляла.

Зямля з-пад ног у дзіўным танцы,
І я – зусім ужо бязь сіл...
Хапіла б аднаго "застанься...",
Ды ты ж ніколі не прасіў...

PS. ФОРМУЛА ФОРМУЛАЎ
Мне столькі дадуць,
Каб узяць для сябе не пасьмела.
Ўвесь сьвет сагравала,

А шчасьця сагрэць – не сумела.
Ня хопіць ні сілы,
Ні слабасці для адзіноты –
Сама сабе здраджваю,
Грэх адпускаючы ўпотай.
Спакой – незямны.
Ад яго ні лягчэй, ні складаней...
Баімся – ня сьмерці,
Баімся бяшкоднага: зданяў.
Баімся ня сьмерці,
Баімся няўчасна памерці...
А ўсё вельмі проста,
Па формуле:
"Будзьце як дзеці..."
Нашто шкадаваць.
Шкадаваньне – такая навала.
Ўсё проста:
Таго,
Што ня ўспомніцца,
Не існавала.

Каляды

* * *

Пахавалі надзею,
Дык што ж цяпер плакаць аб ёй –
Больш няма на зямлі
Ні багоў,
Ні паэтаў,
Ні зданяў...
Зорка ў шчасьце паверыла
І, загадаўшы жаданьне,
Зь неба чорнага
Скочыла
Ў адлюстраваньне сваё...

* * *

Бярозка бярозку штурхае плячом:
"Сястрычка, зірні!
Падзівіся хоць трошкі:
На даху, ля коміна маладзічок
Сядзіць, акуратненька зьвесіўшы рожкі!"
Бярозка бярозку бярэ за руку.
"Ну, што ты, сястрычка", –
усхліпвае горка, –
"Вунь там, каля хмарынкі маладзічку
Мігціць-усьміхаецца юная зорка..."

* * *

Апусьціўся на зямлю маю верасень,
Сьпяць залевы у сасновым бары,
Зорцы ў восеньскае шчасьце ня верыцца
І таму яна так цьмяна гарыць.
На начлег заранка ў возера просіцца –
Хваляў дрыжыкі бягуць па вадзе,

Сонца восеньскаяю ноччу намёрзьнецца,
Не паспее адагрэцца за дзень.
Верасьнёвая зямля, верасовая,
Над табою вецер хмары рассоўвае.
Верасьнёвая зямля, верасовая,
Зачарованая, сонная...

* * *

Зіма не грашыла адлігамі,
Вясьне не давала праходу.
І рэчка, цяжарная крыгамі,
Чакае яшчэ крыгаходу.
І сонца рукамі нясьмелымі
Яшчэ цішыню не кранае...
Але пад сумётамі белымі
Зіма ўжо паціху канае.

Р Ы С Ь

Я ня рысь, я горшае стварэньне –
Чалавек. Прычым – ня вельмі добры,
З гурбаю выключных недахопаў:
Зайздрасьцю, маной і – дзесьці – здрадай...
У сваіх незразумелых крыўдах
Блытаюся, нібы ў павуцінні,
Ўсё імкнуся некаму нашкодзіць,
І сябе перамагчы імкнуся...

Ды ў адзін неверагодны момант
Я – амаль фізічна! – адчуваю,
Як бярэцца плямінамі скура,
Як хада становіцца нячутнай,
Як пад лапамі спружыніць йгліца...

Галасы майго старога лесу
Чуюцца прыцішана-знаёма.
І ад крокаў сённяшняй ахвяры
На вушах уздрыгваюць мяцёлкі...

ЛОСЬ

Прыйду сюды старой зьвярынай сьцежкаю --
Дубровай, борам, маладым асіньнікам,
Ускрай балота, ля крывой алешыны,
Асіньнікам ізноў, пасьля – выжарынай,
Дзе тры гады таму шугала полымя,
А сёння скрыпень палымнее сьвечкамі
Навыперадкі з тонкімі бярозкамі,
І ўрэшце ярам, дзе чаромха белая
Зялёнай стала, потым будзе чорная,
Каб зноў вясной ўбрацца ў бель дзівосную...
У гушчары прачнецца птушка ранняя,
І камарэча да мяне прычэпіцца,
І нават сонца, сонна пацягнуўшыся,
З-за небакраю выгляне, цікаўнае.
Я разаб'ю вады люстэрка чыстае,
І буду піць, пакуль дыханьне зоймецца.
А калі скончу, кропля недапітая
Зноў разаб'е вады спакой даверлівы.
І маладая усьміхнецца раніца...
З крыніцы піць – дазволу не пытаюцца...

* * *

Пад ліпеньскім сонцам лавіла вачамі нябёсы...
На шкельца маіх акулераў прысеў матылёк.
Ляцеў ён па мерках сваіх, безумоўна, здалёк,
Стаміліся крылцы...

Здарожаны, лёгенькі, босы...
Я не варухнуся, ты толькі сядзі, не зьнікай...
Уздрыгнулі вейкі – ўзьляцела прыгожае дзіва.
А што, калі б я не вось гэтак –
прыязна-шчасліва –
Калі б я зірнула зь нянавісьцю на матылька?..

* * *

Аднойчы ты таксама станеш камнем.
Чыйсьці неразумнаю рукою
Узьняты на хвіліну над зямлёю
Ты плясьнешся з размаху у ваду.

Аднойчы ты таксама станеш возерам,
І ў твар табе абавязкова трапяць
Галінкі, камяні, паперкі, кветкі,
Што ты калісьці у ваду кідаў...

* * *

Шляхі свае ў сьвет раськідаю
І лёс захінаю сабою,
Бо ведаю: шчасьце складаюць
Зь цяргеньня, удачы, любові.

Ня звонкія трубы, ня срэбра,
А кропелькі трушчаць каменьне.
І болей, чым слава, патрэбны
Удача, любоў і цяргеньне.

Шляхоў вашых не перайначу –
Ня дзеліцца Доля на долькі –
Таму і жадаю вам толькі
Любові, Цяргеньня, Удачы.

* * *

Выплакала лецейка сінія нябёсы,
Адцввілі прыгожыя сонечныя сны.
Ў ночы не дапросіцца цёплае расы –
Вецер студзіць ножанькі, йдзе дадому босы.

Адбівае возера сумных зорак россып,
Прыхінуўся месячык да старой сасны,
Выплакала лецейка сінія нябёсы,
Адцввілі прыгожыя сонечныя сны.

І хавае лецейка пад сівыя космы
Выцввілыя шэрыя вочы да вясны...
Цішыня самотная ў лесе верасным.
Толькі задаволена усьміхнецца восень:
Выплакала лецейка сінія нябёсы.

* * *

А мне Дзьвіна заўсёды птушкай мроіцца –
Ўзьляціць спалоханая, – сьледу не пакіне.
Раськіне крылы над самотным Полацкам
І паляціць за жураўліным клінам.

Тужлівая, загадкавая, горкая,
Параненая нашым раўнадушшам,
З адлюстраванымі сівымі зоркамі,
Пакрыўджаная незямная птушка...

Калі яна не адлятае ў вырай,
Дык толькі з-за таго, што нават сёньня
Яшчэ чыюсьці адчувае шчырасць,
Яшчэ сядзе некаму ў далоні.

А мне Дзвіна заўсёды птушай сьніцца,
Уздрыгваюць вясёлкавыя крылы...
Ня кожнаму вада
Даверыць таямніцы,
Ня кожнаму зямля душу адкрые...

* * *

Перагартэе
Старонкі вецер.
Што ён шукае

На гэтым свеце
Атлумна-чыстым,
У цёплым леце,

У тонкім сшытку...
На тых старонках
Няма набытку –

Там вершаў гронкі
Душу адносяць
Да думак стромкіх,

Ад лета ў восень...

Спроба паганства

* * *

Я сплятаю кола.

Кола з галінак ды кветак,
якое потым узьдзенуць на шост
і спяляць на купальскім вогнішчы.

Кола – вянок на галаву
для гэтай чарадзейнай ночы.
Пад ранак я пушчу яго па вадзе,
закіну ў тое ж вогнішча,
ці проста аддам самаму прыгожаму дубу.

Я асьцярожна перабіраю пальцамі
крохкія сьцяблінкі кветак,
нібы сплятаю ў кола душы –
душы адзінадумцаў і сяброў –
дзівоснай прыгажосьці вянок.

Кола – бубен на калядных ігрышчах.
Ён весела скача ў маіх руках
і кола сонца сьмяецца ў нябёсах,
прадчуваючы павелічэньне дня.

У кола закручваюцца дні:
вечары і поўдні, сутоньні і ранкі –
кола майго жыцця.

Кола – карагод на беразе рэчкі.
Загукальныя песьні
далёка плывуць па вадзе.
Вясна ўжо на падыходзе з асаблівымі,
толькі ёй уласьцівымі,
надзеямі, трывогамі, каханьнем.

Чапляю нянавісь за каханьне,
абыякавасьць за боль, пяшчоту за сум.
Сум далучаю да каханьня,
зьвязваю душой і зноў трымаю ў руках кола –
кола пачуцьцяў.

Кола – перавясла для жытніх каласоў.
Жня, перавязаўшы чарговы сноп,
стомлена разгінаецца,
і над зямлёю ляціць яе голас.
Ляціць да другой жнейкі, да трэцяй...
І ўрэшце вяртаецца,
зьнітаваўшы ў кола
ўсё сьпякотна-напружанае паветра,
што дрыжыць над сьпелым полем.

Вы запырэчыце: кола робяць зусім не так!
Ні даўней ні тым больш – цяпер...
Магчыма, ваша праўда.
Магчыма. Але я ня буду спрачацца.
Я ствараю кола.

ПАГАНСКАЕ КОЛА

1. ПЕСЬНЯ

Як павольна пялёсткі
выпростае першая кветка,
Так павольна выпростаўся
голос з глыбіняў душы
І замоўклі наўкол
чараўніцтва таёмнага сьведкі
Паміж злом і дабром
на халоднай і звонкай мяжы.

Голас рваўся, мацнеў,
узьлятаў неслухмянай завей,
Рассыпаўся дажджом
і бурліваю рэчкаю цёк...
Чуеш, як ён трымціць? –
не пужай яго, гэта Надзея.
Чуеш, як ён грыміць? –
не гані яго, гэта Жыцьцё.

2. ГУКАНЬНЕ ВЯСНЫ

Я зраблю цябе птушкай – імкліваю звонкаю птушкаю,
У засіненым небе спакою і воляй загушкаю.
Ты і ў летнюю сьпёку, і ўвосень і сьцюжай зімоваю
Адгукнешся на голас мой чыстай вясноваю моваю.

Я зраблю цябе кветкай – празрыстай халоднаю кветкаю,
Першай веснянай адлігі і першай праталіны сьведкаю,
Медуніцай у лузе, пралескаю ў гаі бярозавым,
Залацістаю, белай, блакітна-ружоваю – рознаю.

Я зраблю цябе песьняй над лесам, над полем, над рэчкаю –
Непаўторнаю песьняй, шчымліва-прасьветленай, вечнаю.
Каб халодная ноч абярнулася сонечнай раніцай,
Каб, гукнуўшы аднойчы, пачуць што вясна адгукаецца.

3. КУПАЛЬЛЕ

Крочыць навобмацак месяц па небе,
Ноч захінае усьмешкаю вусны,
Зорка самотная – ў срэбры ці ў зрэб'і –
Хоча падацца распуснай.

Пераклікаюцца цені ў гушчарах:
То зарагоча там хтосьці, то ўсхліпне.
Кветка паўночная дзіўныя чары
Поўнаю жменяю сыпле.

Поўнаю жменяю – сны і чаканьні,
Поунаю жменяй – падманы...
Зорка самотная перад сьвітаньнем
Здасца камусьці жаданай.

4. ДЗЯДЫ

Вы таксама станеце Дзядамі –
Продкамі, сьлядамі на Зямлі...
Гэта ваша зломленая памяць
Кожнай ноччу цяжка мне баліць.

Гэта ваша згвалчаная песьня
Цішыню ня пусьціць на парог.
Хто не паміраў – той не ўваскрэсьне,
Хто ня плакаў – песьню не зьбярог.

І яе – маўклівую – забілі,
Словы здратавалі, зьнебылі
І – не зразумелі, ШТО згубілі
І КУДЫ – бязмоўныя – прыйшлі...

Чую крыкі, грозныя прамовы,
Бачу вочы, поўныя агню...
Памаўчыце!
Хто ня мае Мовы,
Той не абароніць Цішыню!

Разаб'ецца зломленая памяць
Восеньскім спамянам ці вясновым...
Вы таксама станеце Дзядамі –
Можай вас памянуць добрым словам...

5. УСПАМІН

Лістападаўскім ранкам,

Прыцішыўшы крок,
Я сыйду са сцяжынкі у поўнач купальскую...
Дуб, якому пляла я купальскі вянок,
Мне махае рукою з дрыготкімі пальцамі.

Я прыеду сюды не затым, каб вярнуць
Тую ноч, што да неба шугала праменьнямі,
А за тым, каб у сэрца сабе зазірнуць
І убачыць, што там цішыні не паменела.

Я прыеду сюды. Мне дадуць "Добры дзень"
Рэчкі, даўняе рэха, дубы векавечныя...
Ад цяпла да цяпла, ад людзей да людзей,
Ад трывог да спакою вярнуся спрадвечнага.

Я прыеду сюды. Не старайся стрымаць.
Я табе на тваю раўнавагу цвярозую
Адкажу, што стаіць на парозе зіма.
На парозе душы. І каханьня. І розуму.

Дні павольна але незваротна сплылі,
І вярнуць маё лета наўрад ці ты возьмесься...
Дакрануся рукою да настылай зямлі...
І адчую дыханьне купальскага вогнішча...

6. КАЛЯДЫ

Бубен сонца ляціць да нябёсаў
І адразу вяртаецца ў ноч
А пад вашым настылым вакном
Ходзіць вецер – вясёлы і босы.

І чарнюткае поле бяз хмар
Белым зернем мароз засявае...
Стукай, вецер,
А мы засьпяваем:

А ці дома ты, пан-гаспадар?

Зоркі сыплюцца зь неба ў прыгоршчы,
Жарты сыплюцца з вуснаў на сьнег.
Насьцярожаны твар у вакне...
Добры вечар!..
Мы рэдкія госьці...

Вы ня верыце?
(Як жа вам жыць?!)
Вы гаворыце: так не бывае...
Засьпяваем і песьня жывая
Даكرанецца да стылай душы.

Мы надзелім вас сонцам і дожджыкам
Цёплым летам і шчодрай вясной...
Гэта песьня – пад в а ш ы м вакном.
Ці адчыніце в ы калядоўшычкам?

7. СПРОБА ПАГАНСТВА

На скрыжаваньні ўсіх дарог,
Ці на купальскім чыстым полі
Сустрэнецца – як абярог –
Задумлівы сівы Сварог,
І ты ў яго папросіш долі,
Схіліўшыся да босых ног.

На скрыжаваньні ўсіх выскоў,
Усіх трывог, усіх маленьняў
Папросіш волі для сыноў
А для дачушак – сьветлых сноў...
Не, ты ня станеш на калені,
Але папросіш зноў і зноў.

А шчасьце – не заўсёды дым.

І з Богам можна быць сябрамі,
Калі стаіце на адным.
Бо ён жывым сьвятлом сваім
Гарэў табе – ня толькі ў храме,
А ты – ня ўкленчваў перад ім.